

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

בפני כבוד השופטת חני שירה

המבקש

ת.

נגד

המשיבות

1.
2.

פסק דין

התובענה:

בנדון הכרעה בתביעה לביטול צו קיום צוואה, אשר הגיש התובע (להלן: "התובע") כנגד הנתבעות (להלן: "הנתבעות"), בעניין עזבון המנוחה (להלן: "המנוחה").

רקע הנצרך לעניין:

1. ביום 21/2/15 הלכה לעולמה המנוחה. התובע, הינה בנה של המנוחה, הנתבעת 1, הינה בתה, הנתבעת 2, נכדתה. המחלוקת העיקרית בתיק הינה בין הנתבעת 2 (להלן: "הנתבעת 2" ואו') לבין התובע. הנתבעת 2 הינה

2. בעלה של המנוחה, ז"ל, הלך לעולמו לפני המנוחה, ביום 9/12/11. (להלן: "המנוח")

3. המנוחה והמנוח ערכו צוואות (שקיימת מחלוקת האם הינן הדדיות אם לאו) אצל עו"ד ביום 5/2/06. במסגרת הצוואות הורישו בני הזוג את רכושם האחד לשני. במקרה פטירת האחד טרם השני קבע כ"א בצוואתו כי יועבר רכושו לילדיהם, באופן החלוקה שנקבע בצוואה. הנתבעת 2 אינה מוטבת בצוואות אלו.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 : נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

4. צו קיום צוואה לצוואת המנוח ניתן ביום 29/2/12 ע"י הרשם לענייני ירושה. אין מחלוקת כי לאחר פטירת המנוח, הנתבעת 2 טפלה באופן מסור במנוחה, ללא שמי שמהצדדים ערער על טיפול זה, בזמן אמת. כמו כן הנתבעת 2 בהיותה , סייעה למנוח בחייו בניהול הכספי, לבקשתו. למעשה בין הצדדים שררו יחסים תקינים של בני משפחה.
5. ביום 4/4/12, ערכה המנוחה צוואה נוספת, במסגרתה שינתה את אופן חלוקת אחד הנכסים הנכס ברח' , אותה ציוותה במקום לשניים (שני ילדיה) , לשלושה, כאשר גם י ציוותה 1/3 ממנו. (להלן: "הבניין"). שאר העקרונות שבצוואות של המנוחים, נותרו על כנן. (בצוואה החדשה אף הוספו הוראות הורשה לאחר מות ילדי המנוחה – לילדיהם- נכדיה).
6. בסעיף 1 לצוואה כתבה המנוחה כי הינה מבטלת כל צוואה קודמת "לרבות צוואתי מיום 5/2/06".
7. צו קיום לצוואת המנוחה מיום 4/4/12 ניתן ע"י הרשם לענייני ירושה ביום 27/7/15. הנתבעת 2 שהינה פעלה להליכי הוצאת הצו למול הרשם, כאשר התובע נרשם כמבקש.
8. לאחר הוצאת צו קיום צוואה, החלו הצדדים בהליכי מימוש הצוואה. הנכסים הועברו על שם, אף הושכרו על ידי היורשים. במסגרת אותם הליכים (ככל הנראה מדובר על חודש 8/15), העבירה הנתבעת 2 לעיונו של התובע גם את העתק הצוואה של המנוח.
9. כשנה וחצי לאחר פטירת המנוחה (ולאחר שהיו בידי התובע הצוואות), במסגרת חלוקת חלק מכספי העיזבון התרחש אירוע שגרם חוסר אמון של התובע כלפי הנתבעת 2 הגדירה האירוע כטעות והתובע - כניסיון תרמית. במקביל החל בירור לגבי שווי הבניין שהועבר בחלקו לנתבעת 2. התובע טען כי באותה תקופה, אשתו ו/או הוא ואשתו נטלו חלק בהרצאה בנושא צוואות שנערכה במקום מגוריהם (לא צורפה הוכחה על קיומה של אותה הרצאה), תכן ההרצאה הביאה אותם לתובנה כי הצוואות של המנוחים היו "צוואות הדדיות". התובע פנה לקבל סיוע משפטי בנדון. חיבורם של נסיבות אלו, גרמו לתובע להגיש בחודש 12/16, כשנה וחצי לאחר שהוצא הצו, בקשה לביטול צו קיום צוואה, בטענה של השפעה בלתי הוגנת ואי ביטול כדין של צוואת המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ. נ. ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

10. בחודש 3/18, הועברה מהרשם לענייני ירושה לבימ"ש זה, הבקשה לביטול צו קיום צוואה, וכן ההתנגדות לביטול, וזאת בהתאם לסעיף 67(א)(א) 8 לחוק הירושה.

11. ביום 2/7/17 התקיים קד"מ שלאחריו ניתנה לתובע שהות לשקול את תביעתו. ביום 19/7/17 הגיש התובע הודעה כי הוא עומד על ניהול ההליך, לאחר ששוחח עם עו"ד שערך את הצוואות. משכך, התיק נקבע להוכחות והוגשו תצהירים.

12. ביום 21/1/18 התקיים דיון הוכחות במסגרתו נחקרו התובע, אשתו,

13. ביום 20/4/18 נחקר עו"ד הצדדים סיכמו טענותיהם בע"פ. לאחר סיום הליך הסיכומים בעתירת התובע לפסיקת הוצאות ושכ"ט באישור ביהמ"ש, הגישו הצדדים חשבוניות שכ"ט.

תמצית טענות התובע:

14. התובע טוען כי, עוה"ד בהכשרתה, נהלה את העניינים המשפטיים במשפחה. הוא סמך עליה ועל הצהרותיה. הציגה לו ולאשתו את צוואת המנוחה האחרונה, וטענה כי זוהי הצוואה שיש לקיים. התובע האמין לה וחתם על המסמכים הדרושים לצורך הוצאת צו קיום הצוואה. הודיעה לו, כי האב ערך צוואה אולם הוא אינו מוטב בה.

15. התובע אישר כי במסגרת הליכי מימוש העיזבון של המנוחה, העבירה לו גם את העתק צוואת אביו. לטענתו הדבר נעשה בטעות מצד הוא לא בחן אותה כדבעי, שכן לא היה נראה לו כי יש לה רלוונטיות, באותה מועד.

16. לאחר הוצאת צו קיום צוואת המנוחה, פרץ משבר משפחתי על רקע אופן חלוקת כספי העיזבון. בנוסף לכך, נכחו התובע ואשתו בהרצאה בנושא צוואות ולמדו על קיומן של "צוואות הדדיות" ומשמעותן. עו"ד, הבהיר לתובע, לטענתו, כי אכן מדובר בצוואות הדדיות שלהן אופן ביטול מיוחד. שילוב הדברים גרם לתובע להטיל ספק בצו שניתן ובאמיתותה של הצוואה שקוימה.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 י.נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

17. התובע טוען כי יש לבטל את צו קיום הצוואה תוך מתן תוקף לצוואה ההדדית מיום 5/2/06
שלא בוטלה ע"י המנוחה, בהתאם לחוק. לטענת התובע, ענת נצלה את הגישה למסמכים
המשפטיים השונים על מנת להעלים מהתובע את האפשרות לקיום הצוואה ההדדית, והציגה
מצג שווא כאילו הדבר אינו אפשרי.

18. יתרה מכך, לטענת התובע קיים חשש להשפעה בלתי הוגנת של ענת על המנוחה, שלאורה
נעשה שינוי מהותי בין הצוואה ההדדית לצוואה השניה, וזאת במסגרת הטיפול ש
במנוחה.

19. ס' 72 לחוק הירושה מאפשר ביטול צו ככל שלאחר נתינתו נתגלו עובדות חדשות שיש בהם
כדי להוציא צו חלופי. לטענת התובע, לכל הפחות, יש צורך בבחינה מחודשת של הנסיבות
וזאת לאור קיומה של צוואה הדדית, לרבות הפער בין 2 הצוואות בכל הנוגע לאופן ההורשה.

תמצית טענות הנתבעות:

20. ניסיון התובע לבטל הצוואה אינו בהתאם לחוק, מה גם שהוא שיתף פעולה באופן מלא עם
כלל ההליכים לצורך הוצאת הצו, לרבות חלוקה בפועל של נכסי העיזבון על ידו, מוקדם ככל
הניתן. משכך מדובר במעשה עשוי.

21. לא ניתן להיעתר לטענה של השפעה בלתי הוגנת שלא הוכחה. התובע ידע כל העת, לרבות
במועד חתימה על המסמכים לצורך הוצאת הצו, על הקשר הקרוב בין המנוחה לנתבעת 2-
ולא התנגד לכך, ולמעשה אף עודד אותו שכן הדבר הקל עליו.
לתצהירה, צרפה מסמכים רפואיים במסגרתם נטען כי המנוחה הייתה כשירה לצוות
במועד עריכת הצוואה שקוימה.

22. כמו כן לא ניתן לומר כי המנוח לא ידע את העובדה כי המנוחה בטלה צוואה קודמת שכן
הדבר נרשם במפורש בצוואה המאוחרת, שקוימה בהסכמתו. לא הייתה מניעה כי יפנה ויקבל
העתק צוואת אביו עוד קודם למועד שנתנה לו, אולם הוא בחר שלא לעשות כן.

23. בנוסף, קיים שיהוי ארוך ובלתי מוצדק. התובע מודה כי ידע על חלקה של ' בצוואה עוד
טרם פטירת המנוחה, משכך, מדובר בשיהוי של כשנתיים.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 17-03-63211 בן י' נ' א'ח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

24. יתרה מכך, בצוואה של המנוח וגם של המנוחה נאמר במפורש כי כל יורש יוכל לעשות ברכוש שיקבל כרצונו ולפי הבנתו, ללא שקיים מנגנון של יורש אחר יורש. אין באמור בתצהירו של עו"ד משום סתירת הלשון הברורה של הצוואה.

25. הרצון לערוך צוואה שניה נבע בעיקר מסוגית מעבר מקום המגורים של המנוחה, קרוב לנכדתה תוך שהיא בונה על שטח השייך לה ובעלה. על מנת להבטיח כי אכן השטח יוותר שלהם, ויוכלו לגור בו עד אחרית ימיהם, נערכה צוואה כאמור.

דיון והכרעה:

26. במסגרת התיק יש להכריע בשאלה מקדמית, והיא - האם הצליח התובע לעמוד בדרישות הקיימות לפי ס' 72 לחוק הירושה, לצורך ביטול הצו.

27. רק ככל שהצליח לעמוד בדרישות אלו, יש לבחון, בנפרד, איזו צוואה יש לקיים תוך התייחסות לסוגית ס' 8 לחוק הירושה, בדבר צוואות הדדיות.

הדין החל:

28. היכולת לבטל צו ירושה או צו קיום צוואה לאחר שניתן על ידי בית המשפט מעוגנת בסעיף 72(א) לחוק הירושה, בהתקיים שני התנאים הקבועים בסעיף כדלקמן:

72. (א) "נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צוים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך הרשם לענייני ירושה ברבים וליורשים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה."

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17, נ' ..... ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

29. גם בהתקיים שני התנאים הקבועים בסעיף 72, הסמכות לתיקון או ביטול הצו הנה סמכות שבשיקול דעת, כאמור בע"א 4440/91 צבי טורנר נ' מאיר טורנר ואח' פ"ד מז (2) עמ' 439 י':

"התשובה לשאלה מתי יפעיל בית המשפט את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחודש, תלויה בנסיבותיו של כל מקרה. אולם כעקרון ניתן לומר כי על בית המשפט לתת דעתו, בין היתר, למהותה, טיבה ומשקלה הלכאורי של העובדה או הטענה החדשה".

30. בפסק הדין הנ"ל, מפנה בית המשפט גם לשיקולים נוספים עליהם עמד כב' השופט בך בע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי, פ"ד לו, 337 (4) לרבות מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות לפני בית המשפט. מהו הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות של הסבר זה. האם בעטיו של האיחור נוצר קושי לברר את עובדות המקרה לאשורן ובמיוחד, האם שהיית הגשת הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעיזבון בהבאת חומר ראיות לפני בית המשפט לביסוס טענותיו. השיחוי אינו נמדד ממועד פטירת המוריש אלא מהמועד שנתגלתה למבקש ביטול הצו או תיקונו - העובדה החדשה.

31. בת"ע 41070-08-10 גשוק נ' וייסמן (פורסם בנבו) נאמר לעניין מבחני סעיף 72 כי:

"לשון החוק מקפלת בתוכה את תמצית המבחן שעל בסיסו יקום ויפול דבר; ברור לקורא את הוראת סעיף 72 לחוק הירושה לעיל, כי המחוקק קבע מבחן אובייקטיבי - סובייקטיבי שעניינו "מבחן פוטנציאל הפעולות הסביר" שהמבקש את תיקון צו הירושה אמור לנקוט בהן. בעשותו כן, בוחן המחוקק את שתי החלופות להלן:

א. האם יכול היה מבקש הצו להביא העובדה או הטענה לפני מתן הצו?

ב. האם יכול היה מבקש הצו לעשות כן בהזדמנות סמוכה ראשונה לאחר מתן הצו?

המבחן בעל מימד כללי ואובייקטיבי בהציבו את השאלה: "האם יכול היה המבקש להביא הטענה או העובדה החדשה?" המבחן כולל גם מימד קונקרטי וסובייקטיבי בהציבו את השאלה: "ולא עשה כן בהזדמנות הסמוכה הראשונה?". מנגד ועד כמה שלשון החוק מקפלת מבחן אובייקטיבי-סובייקטיבי כאמור, אין בה בהוראת החוק, תיאור מדויק של

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17

ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 השיקולים שעשויים לשמש את בית המשפט בדיון בבקשה לתיקון צו ירושה ומכאן הצורך
2 להידרש לפסיקה. זו האחרונה אימצה באופן מובהק את המבחן האובייקטיבי, תוך שתרה
3 אחר "פוטנציאל הפעולות הסביר" שמבקש תיקון צו הירושה/צו קיום צוואה אמור לעמוד
4 בו בכל מקרה ומקרה."

5
6 32. חברתי, כב' השופטת שפרה גליק הטיבה להבהיר במסגרת ת"ע 100432-08 נ.ל ואח' נ' ש.ו.
7 ואח' (פורסם בנבו, 20/9/16) את סוגית ביטול לפי ס' 72, את נטל ההוכחה והמבחנים
8 הרלבנטיים:

9
10 "צו ירושה או צו קיום צוואה, כמוהו כפסק דין, והוא למעשה מכריע את העניין
11 נשוא הדיון בו. עם זאת, קבע המחוקק חריג לכלל בדבר סופיות הדיון, וניתנה
12 האפשרות במקרים מסויימים "לפתוח" מחדש את צו הירושה או את צו קיום
13 הצוואה בהתקיים התנאים שנקבעו בחוק ובפסיקה. הפסיקה קבעה, כי כאשר בית
14 המשפט דן בבקשה לביטול או תיקון צו ירושה, או צו קיום צוואה, רשאי בית
15 המשפט שלא להידרש לטענה או לעובדה שהמבקש יכול היה להביא לפני מתן הצו,
16 או בהזדמנות הסבירה הראשונה... דיון בבקשה על פי סעיף 72 לחוק הירושה,
17 מחייב הפעלת שיקול דעת שיפוטי בשני מבחנים, הכוללים הלכה למעשה שני
18 תנאים מקדימים מצטברים.

19 המבחן הראשון - מחייב תשובה לשאלה האם קיימת עובדה שלא הובאה בפני בית
20 המשפט, קודם מתן הצו, והאם היה בה כדי לגרום לקבלת צו שונה ממה שניתן.
21 המבחן השני - מחייב תשובה לשאלה, האם ניתן היה להביא את הטענה הכלולה
22 בבקשה לביטול או לתיקון הצו בפני בית המשפט, קודם להגשת הבקשה לביטול
23 הצו, ובמידה שהמבקש לא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה שהיתה לו -
24 ידחה בית המשפט את הבקשה, ואם ישתכנע בית המשפט, כי המבקש עמד בשני
25 התנאים שלעיל - יטה לקבל את הבקשה. הפסיקה הוסיפה וקבעה כי "התשובה
26 לשאלה מתי יפעיל בית המשפט את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחדש,
27 תלויה בנסיבותיו של כל מקרה", אולם כעיקרון ניתן לומר, כי על בית המשפט לתת
28 דעתו בין היתר, למהותה, טובתה, ומשקלה הלאורני של העובדה או הטענה
29 החדשה.

30
31 33. במסגרת עמ"ש 39186-10-13 ח' נ. ח' ואח' (פורסם בנבו, ניתן ביום 27/4/14) הוספו 2
32 מבחנים נוספים, כדלקמן:

33

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 : נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 "בית המשפט קמא מציין בפסק דינו כי בבואנו ליישם את הוראת סעיף 72 לחוק יש לשקול
2 גם שני שיקולים נוספים, קשורים ורלבנטיים והם אלה:
3 א. מה טיבה, מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה שמצדיקה לטענת
4 המבקשים את ביטול צו הירושה?
5 ב. האם השהיית הגשת הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעזבון בהבאת
6 חומר ראיות לפני בית המשפט לביסוס טענותיו, כמתחייב על פי הלכת לשינסקי?
7 סבורני כי יישום הוראת סעיף 72 ייעשה לרוב בשני שלבים; הראשון, בחינת טיבה,
8 מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה. רק אם בכוחה של עובדה לכאורית
9 זו, אילו הייתה מובאת לפני בית משפט או הרשם לענייני ירושה קודם למתן הצו,
10 כדי לגרום בהכרח למתן צו שונה, כי אז יבחן בית המשפט קיום שאר הדרישות.
11 הדבר משול לקיומה של עילה לכאורה, שבהעדרה יש להורות על סילוקה של
12 תובענה על הסף. בתנאי זה עמדה בקשת הביטול דנן. מכאן ואילך וכפי שצינתי
13 בפרקים קודמים יש לבחון את שאר התנאים וביניהם האם יש לקבל את אותה
14 טענה או עובדה שלא הובאה קודם כנכונה. במקרה דנן יש לברר את אמיתות
15 הצוואה. עד לנקודה זו הרי שאין חולק כי נטל הבאת הראיה מוטל על מבקש
16 הביטול."
17

מן הדין לנדון:

18
19
20 34. במקרה דנן, אין צורך לבחון את סוגית הגדרת צוואת המנוחים משנת 2006, לרבות סוגית
21 עמידת הצוואה השניה בדרישות ס' 8 לחוק, וזאת לאור אי עמידתו של התובע בדרישות ס'
22 72 לחוק, והכל כפי שיפורט להלן. אולם, למעלה מן הצורך, בהמשך, תבחן מהותה ומשקלה
23 של הטענה לעניין הצוואות ההדדיות. התוצאה היא שאין היא מצדיקה את ביטול צו קיום
24 הצוואה.
25
26 35. במקרה דנן, התובע מודה כי קיבל את מסמך צוואת המנוח משנת 2006 כבר בחודש 8/15
27 לערך. עוד קודם לכן, עת הוגשה הבקשה לצו קיום צוואת המנוחה, צוין בה במפורש כי
28 הצוואה המוגשת מבטלת צוואה קודמת, שלה, כך שהתובע ידע שלשני המנוחים צוואות מ-
29 2006. כאמור בחקירתו:
30
31 ש. אתה רוצה לתקן את ההצהרה שלך, שאתה את המסמכים של אביך קיבלת לפני
32 ההרצאה? את המסמכים קיבלת בלי קשר להרצאה.
33 ת. כן, קיבלתי לפני ההרצאה.
34

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 17-03-63211 ו'נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עור לשופט

- 1 התובע טען כי לא חשב לבחון את משמעות הדבר או להתעמק בכך, מאחר וסמך על
2 מיד לאחר מתן הצו, החל הוא בביצוע כלל הפעולות למימוש העיזבון, כאשר מסייעת לו
3 בכך, ועל כך אין מחלוקת.
4
- 5 36. לאור האמור, הסבר מהותי לשיהוי, הסבר המתקבל על הדעת, אין.
6 כאמור, מתברר כי התובע ידע על קיום צוואה קודמת כבר בעת הגשת הבקשה לקיום הצוואה
7 המאוחרת. התברר ממהלך הליך ההוכחות כי אף ידע עוד בחיי המנוחה, כי עתידה לקבל
8 חלק מהבניין, זאת ידע גם מ... התובע ואשתו כעסו על כך, אך התובע בחר במודע שלא
9 להתעמת עם אימו בחייה. למעשה, הוא אף התרשם כי זה היה רצונה ובחר לכבד אותו, חרף
10 השגותיו.
11 גם אשתו הייתה עדה לרצון המנוחה עוד בחייה, כאמור בעדותה:
12
13 "ש. הייתה שיחה טובה?
14 ת. הייתה שיחה מאוד כועסת. לא כועסת סליחה, מאוד טעונה.
15 ש. מצד מי?
16 ת. והאמא.
17 ש. למה?
18 ת. כי היא אמרה לנו כל הזמן, הבטחתי לכם שזה יהיה חצי חצי, אני לא מבינה למה אתם
19 לוחצים עליי. אנחנו חיינו עם בעיה שאנחנו לא יודעים איפה אנחנו נמצאים. לא ידענו כלום
20 על הצוואה השנייה, לא ידענו מה יש בה וכל הזמן היה לנו חשש שיכול להיות שבסוף לא
21 נקבל כלום אולי אפילו. כל הכסף ילך כ... רצינו לשאול אותה כדי לדעת באמת מה קורה.
22 "
- 23
24 וכן:
25
26 "ש. מה אמרה?
27 ת. שהיא מקבלת שליש בנכס ברחוב ה...
28 ש. ב אמרה לך משהו אחר?
29 ת. אני לא שופטת אותה.
30 ש. זה לא עניין של לשפוט, היא אמרה לך משהו אחר, למה לא הגשת התנגדות אז?
31 ת. לאישה בת 90? לשאלת בית המשפט למה לא הגשתי התנגדות אחרי ש נפטרה,
32 למה שאני אגיש? יש פה צוואה, אחיינית שלי עו"ד לא אמרה שיש בעיה בצוואה.
33 ש. למה את מתנגדת היום?

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 ת. כי אחרי שראינו את הצוואה ההדדית, הבנו שיש פה בעיה, שלא היו לנו את כל
2 המסמכים, שהצוואה ההדדית לא בוטלה כראוי ולכן כל הצוואה הזאת לא חוקית. גילינו
3 לאורך כל התקופה שהבנו שיש פה השפעה בלתי הוגנת שני על הסבתא. כל סיטואציה,
4 זה מתגבר עם עוד סיפור ועוד סיפור. בתצהיר האחרון שני, אנחנו משוכנעים שהייתה
5 פה השפעה.
6 ש. מה זה השפעה בלתי הוגנת?
7 ת. אני יכולה לשער תסריטים... "
8
9 37. גם התובע העיד כי ידע על רצון אימו המנוחה להוריש חלק מהבניין ל , וכי הגיש התביעה
10 בעיקר בשל הרצאה (שאשתו שמעה, או ששמע יחד עימה) ויעוץ משפטי אליו פנה לאחר מכן.
11 התובע הודה כי ידע על הצוואה הקודמת עוד קודם לאותה הרצאה, אך לא פעל בנידון בסמוך
12 לכך:
13
14 "ש. הבסיס שלך לבקשה היא אותה הרצאה שעל פי טענתך שמעת?
15 ת. נכון.
16 ש. אם לא היית שומע את ההרצאה, כנראה שלא היינו מגיעים לכאן?
17 ת. אם לא הייתי שומע את ההרצאה, לא היה לי מושג שיש משהו שנקרא צוואה ההדדית".
18
19 38. התובע הודה כי חלפה למעלה משנה מאז קבלת צוואת המנוח עד להגשת תביעתו:
20
21 "ש. אני אומר לך שבאוגוסט 2015 קיבלת את המסמכים במייל אותם מסמכים שלא ייחסת
22 להם חשיבות ובדצמבר 2016 הגשת את הבקשה לביטול צו קיום צוואה
23 ת. נכון."
24
25 התובע העיד לעניין השיהוי כי:
26
27 ש. הייתה לך סיבה, אמרת שזה תמוה.
28 ת. עדיין קיבלתי את רצונה של המנוחה כי הבנתי שזה מה שהיא רצתה. "
29
30 39. בפועל הטענה בדבר ההרצאה הנטענת ששינתה לתובע לטענתו, את הבנתו לגבי צוואות, לא
31 הוכחה. לבד מאמירותיו ואמירות אשתו בנדון, לא הובאה כל ראיה לקיומה של ההרצאה.
32 כפי שיובהר להלן, אין להרצאה משקל לביטול הצו. דומה כי היה אכן הגילוי אודות שווי
33 הבניין שחלקו (1/3) צווה ל : וגרם להגשת ההתנגדות, כאמור בחקירתו :

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 : נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

"ש. להערכתך, כמה הנכס היה שווה בזמן הפטירה של אמך
ת. לא יודע. יודע רק מלפני שנה ומשהו באסיפה של כל השותפים מטעם המשפחה ברחוב
ורק אז אמרו לנו בערך כמה כל אחד מקבל
ש. ואז הגשת את הבקשה לביטול צו קיום הבקשה
ת. קצת אחרי."

40. התובע בחר שלא לפנות ליעוץ משפטי בכל הנוגע להשלכות קיום צוואה קודמת (הדדית או
לאו). במועד בו ידע על קיומן של שתי צוואות שערכה המנוחה ועל אף שלא הייתה כל מניעה
לגשת לעו"ד המתמחה בעזבונו ולבקש ממנו לבחון את הנושא.
זאת כאשר יש לזכור כי כמפורט לעיל כבר אז ואפילו קודם, עוד בחיי אימו, לא הייתה נוחה
דעתו ודעת אשתו מהעובדה שהמנוחה בחרה להעניק גם חלק בבניין.
כפי שהעלה בהליך הראיות, לפני התובע עמד כל המידע העובדתי לעניין קיומן של הצוואות.
התובע בחר שלא לבחון לא את סוגית קיום 2 צוואות, ככלל, לא את סוגית ביטול צוואה
הדדית, בפרט, ככל שאכן מדובר בצוואות הדדיות. אין לשלול, כי עצם שיהוי זה, למעשה עצם
הותרת הדברים כמות שהם, תוך פעולה להוצאת צו קיום צוואה ומימוש העיזבון עולים כדי
מניעות להעלאת טענות כאילו יש למעשה לבטל את הצו שניתן מאחר וקיימת צוואה
מוקדמת.

41. המבחנים הבסיסיים של סי' 72 ברורים.
ראשית יש לבחון האם קיימת עובדה שלא הובאה לבית המשפט, קודם מתן הצו, והאם היה
בה כדי לגרום לקבלת צו שונה ממה שניתן.
במקרה דן כל שנטען הוא כי יתכן והצוואה שהתובע טוען להיותה צוואה הדדית לא בוטלה
כדין, כאשר התובע בחר שלא לפנות ליעוץ משפטי עת בחר לקיים הצוואה האחרונה.
הוכח כי דבר לא הוסתר מהתובע. הוא ידע על הצוואה הראשונה. ידע על צוואת המנוח וידע
על השינוי. ידע על הצוואה השנייה. ידע על ההורשה של חלק מהבניין ג עוד בחיי המנוחה.
על רקע חוסר שביעות רצונו מההורשה לענת שעליה ידע, כפי שהוכח, עוד בחיי אמו, צפוי היה
שיפנה ליעוץ משפטי, טרם הגיש הבקשה לקיום צוואתה. בכל זאת בחר שלא לעשות דבר.
הכל, בשים לב כי הוא זה שפנה לקיום הצוואה השנייה.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 אין מדובר בצד שאולי הסתיר ממנו דבר מה, אלא בצד פעיל, שלאחר הוצאת הצו פנה לביצוע
2 הפעולות הנדרשות ומדובר במעשה עשוי, כפי שטענו הנתבעות.

3
4 42. שנית, יש לבחון, האם ניתן היה להביא את הטענה הכלולה בבקשה לביטול או לתיקון הצו
5 בפני בית המשפט, קודם להגשת הבקשה לביטול הצו, במידה שהמבקש לא עשה כן בהזדמנות
6 הסבירה הראשונה שהייתה לו.

7 במקרה דנן לא הייתה כל מניעה כאמור לקחת את הצוואה האחרונה, את הצוואה הראשונה,
8 ולפנות ליעוץ. התובע לא עשה כן בהזדמנות הראשונה וגם לא הרבה לאחר מכן. הייעוץ נעשה
9 לכאורה רק לאחר שמיעת אותה הרצאה.

10 **אין בכך כי התובע בחר שלא לבדוק את סוגית שני הצוואות- ככל הנראה מאחר והיה חשוב
11 לו הרבה יותר לפעול להעברת הרכוש הרב על שמו - כדי לעמוד במבחן השני.**

12
13 43. למעלה מהאמור, הרי שנקבעו מבחנים נוספים בפסיקה, אשר גם בהם לא עמד התובע.
14 המבחנים כאמור לעיל כדלקמן.

15
16 א. טיבה, מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה שמצדיקה לטענת המבקשים
17 את ביטול צו הירושה?

18
19 במקרה דנן וכפי שיפורט להלן, אין לטענה משקל כדי להביא לשינוי בצו קיום
20 הצוואה למעשה. וכפי שיפורט, גם אם היה עובר המבקש את דרישות ס' 72 והיו
21 נבחנות הצוואות האחת מול השניה לא היה בכך להביא לביטול הצו.

22
23 ב. האם השהיית הגשת הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעזבונו בהבאת
24 חומר ראיות לפני בית המשפט לביסוס טענותיו, כמתחייב על פי הלכת לשינסקי?

25
26 במקרה דנן, אמנם לא חלף זמן רב שיכול לסכל הבאת טענות אולם עזבונו רב כבר
27 הועבר ע"ש היורשים. העיזבונו חולק כבר במרביתו, על כל הכרוך בכך.

28
29 למעלה מן הנדרש – "הטענה להשפעה בלתי הוגנת"

30
31
32 44. בהתייחס לטענה של השפעה בלתי הוגנת, התובע הודה כי טענת השפעה בלתי הוגנת הינה
33 טענה אותה שמע ביעוץ משפטי ולא כזו בה האמין קודם לכן. בפועל, התובע חזר בו במפורש

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 מהטענה להשפעה בלתי הוגנת, שכן הודה כי רצונה האמיתי של המנוחה היה להוריש חלק
2 מסוים מרכושה ל על רקע הטיפול בה, רצון שהיה ברור לו עוד בחייה:
3
4 "ש. למה אתה מתערב עכשיו ברצונה?
5 ת. אז לא ידעתי שהייתה צוואה הודית שאי אפשר להפר אותה. זאת הסיבה היחידה שאנחה
6 פה.
7 ש. אתה אומר שאין לך טענה נגד רצון המנוחה, אני מבין שזה היה רצונה?
8 ת. כך אני מבין.
9 ש. אתה מבין שזה מה שהמנוחה רצתה?
10 ת. אני יכול להניח, אני לא ארד לדברים ואגייד כפו עליה, לחצו עליה, הוליכו אותה שולל.. אני
11 מניח שזה מה שהיא רצתה.
12 ש. גם היום אתה מניח שזה מה שהמנוחה רצתה?
13 ת. אני מניח."
14
15 אשת התובע העידה ביחס לטענת השפעה בלתי הוגנת, והבהירה כי עוה"ד היא זו שהסבירה
16 לה ש: " אין מצב שלא הייתה פה השפעה בלתי הוגנת" וכדבריה:
17
18 "ש. מפנה לסעיף 35. מה זה אומר כפי שהוסבר לי על השפעה בלתי הוגנת על המנוחה. מי
19 הסביר לך?
20 ת. עו"ד. ברגע שסיפרתי לה את כל השתלשלות העניינים, היא אמרה לי שאין מצב שלא הייתה
21 פה השפעה בלתי הוגנת, היה פה רמאות, ניצול של תמימות וכבוד לבן אדם. בטוח שהייתה
22 השפעה בלתי הוגנת.
23 ש. סעיף 35 צריך להיות כפי שהוסבר לי על ידי עו"ד ?
24 ת. נכון. "
25 וכפי שצוטט לעיל בסעיף 36 מפיה כאשר נשאלה: מה זה השפעה בלתי הוגנת?
26 תשובתה: אני יכולה לשער תסריטים
27
28 כאמור לטענה לא היה על מה לסמוך במציאות הקיימת בחיי המנוחה.
29
30
31
32
33

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 : נ' : ואח'

תיק חיזוני: קיים תיק עזר לשופט

סוגיית ה"צוואות ההדדיות":

45. אף שכאמור, התובע אינו עובר את הסף הראשוני של סוגיית עמידה בדרישות סעיף 72, ודי בכך לדחות את תביעתו, להלן ההתייחסות גם לטענותיו בדבר סוגיית ביטול הצוואה ההדדית, שהיא כפי שעלה מהליך הראיות, הסיבה שהובילה אותו להגשת תביעה זו.

46. הסעיף הרלוונטי לסוגיה הינו סעיף 8 לחוק הירושה:

צוואות הדדיות (תיקון מס' 12) תשס"ה-2005

8א. (א) בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה – צוואות הדדיות).

(ב) לביטול צוואה הדדית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:

(1) בחייהם של שני בני הזוג – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים;

(2) לאחר מות אחד מבני הזוג –

(א) כל עוד לא חולק העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו יסתלק שלא לטובתו, לטובת ילדו או לטובת אחיו של המוריש, מכל מנה או מכל חלק בעיזבון שהוא אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת;

(ב) לאחר חלוקת העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית לעיזבון, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – ישיב את שווי המנה או החלק בעיזבון שירש;

(ג) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת, ואולם הוראה השוללת לחלוטין את הזכות לבטל את הצוואה בחיי שני בני הזוג – בטלה."

47. אין בנמצא בחוק הגדרה של המושג "צוואה הדדית", כאשר הצוואה הרלוונטית לא נשאה כותרת שכזו.

48. בספר "ירושה – עסקאות בירושה עתידה וצוואות הדדיות" של המלומדים אילנית שבצת חלפון ואורן שבת נאמר כי קיים מבחן מהותי וכן יסוד צורני על מנת שניתן יהא לבחון האם צוואה היא הדדית:

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 ב' נ' ... ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1
- 2 "המושג צוואות הודיות על פי סעיף 8א לחוק הירושה הינו הרכבן של שתי צוואות
- 3 הודיות של שני בני זוג כאשר ההסדרים שקבע בן זוג אחד בצוואתו ההודית
- 4 מבוססים על הסדרים שקבע בן הזוג השני בצוואתו ההודית ולא היו נערכים לולא
- 5 נקבעו הסדרים כאמור... יסוד ההסתמכות של בן זוג אחד על צוואת בן הזוג השני
- 6 הוא יסוד מהותי ועיקרי בסיווגה של צוואה כצוואה הודית... הדרישה הפורמלית
- 7 הקבועה בסעיף 8 א ביחס לצוואות הודיות שנערכו בשני מסמכים היא עריכתן
- 8 באותה עת... סוגיה שסעיף 8א אינו מתייחס אליה היא שאלת הדרישה לקיומה של
- 9 סימטריה בתוכן הצוואות ההודיות של שני הצדדים (עמ' 275-273).
- 10
- 11 49. סעיף 8 א (ג) לחוק יכול לשמש אמצעי בידי בני זוג להשלים הסדרים חסרים בתיקון מס' 12
- 12 לחוק הירושה על מנת למנוע את חוסר הוודאות הגלום בהסדרים שנקבעו בסעיף 8א(ב) לחוק
- 13 הירושה, או תוצאות שאינן הולמות את ציפיותיהם כתוצאה מביטול צוואתו ההודית של בן
- 14 הזוג שנותר בחיים.
- 15
- 16 50. במקרה דנן, הרי שכאמור, גם אם היה עובר התובע את משוכת ס' 72 וגם אם אכן עסקינן
- 17 בצוואות הודיות, לא די בכך. היינו ביטול הצוואה האחרונה וקיום הצוואה הראשונה, מאחר
- 18 ורצון המנוחים בא לידי ביטוי באופן ברור בצוואותיהם.
- 19
- 20 51. סעיף 2 לצוואת המנוח קובע ביחס להורשה למנוחה כי:
- 21
- 22 "היא תהא רשאית לעשות ברכוש זה כרצונה ולפי הבנתה".
- 23
- 24 משכך גם אם אכן מדובר בצוואה הודית, הרי שסעיף זה הינו אותה "הוראת אחרת" כלשון
- 25 ס' 8ג לחוק.
- 26
- 27 52. בהתאם לפסיקה, ישנו צורך להיצמד ללשון הברור של סעיף/חזוה, טרם פנייה לפרשנות של
- 28 התחקות אחר אומד דעת הצדדים. (ראה ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון
- 29 ויזום).
- 30
- 31 53. סעיף 25 לחוק החוזים תוקן לאחר פרשת אפרופים. במקור נאמר כי "חזוה יפורש לפי אומד
- 32 דעתם של הצדדים, כפי שהיא משתמעת מתוך החזוה, ובמידה שאינה משתמעת ממנו -
- 33 מתוך הנסיבות".

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1

2

לאחר התיקון קובע סעיף 25 על תתי סעיפיו כי:

3

4

25. (א) "חווה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא

5

משתמע מתוך החווה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים

6

משתמע במפורש מלשון החווה, יפורש החווה בהתאם ללשונו."

7

8

54. עו"ד אברהם קורן העיד כי לא צורף מסמך כלשהו לצוואה שיכול להעיד על נסיבות עריכתה

9

או רצון אחר מזה שנכתב בצוואה.

10

11

"ש. זה היה רצון המנוח?

12

ת. רצון המנוח היה שהיא תוכל לעשות בחיים כל מה שהיא רוצה, פרט לצוות למישהו אחר

13

אחרי המוות, אני כותב סעיף מיוחד מפורש, שלמרות שנערכה צוואה הדדית, תהיה רשאי

14

בעלי או אשתי לערוך צוואה. אם אני לא כותב את זה, הסברתי להם והם לא רצו.

15

ש. אנחנו צריכים לצרף לצוואה איזשהו מסמך, אישור מצדך שמסביר מה לא נכתב בצוואה?

16

אתה אומר שאם לא כתוב בצוואה משהו, זה אומר שהסברתי להם וויתרו

17

ת. זה מה שאני אומר, זה מה שהיה ומה שאני נוהג לעשות."

18

19

55. המלומד מיכאל קורינאלדי בספרו "דיני ירושה- צוואות ירושות ועיזבונות" מתייחס לסוגיה

20

הספציפית של צוואות הדדיות וקובע (עמ' 239 לספרו) כי:

21

22

"אין מקום ליישם לגבי צוואה הדדית את הדינים של יורש במקום יורש או של יורש

23

אחר יורש. דעת הרוב בהלכת זמיר העדיפה את המסקנה כי מדובר ביורש במקום

24

יורש (השופטת נאור) אולם גם הסדר יורש במקום יורש (סעיף 41 לחוק) אינו חל

25

לגבי צוואה הדדית שכן ביורש במקום יורש מלכתחילה הירושה נופלת ליורש השני

26

(שהוא בפועל היורש הראשון) כגון כשמת היורש הראשון לפני המצווה. אולם

27

בצוואה הדדית בן הזוג שנותר בחיים הוא בפועל היורש הראשון והיורש השני (אדם

28

שלישי) יורש רק לאחר פטירת היורש הראשון."

29

30

המלומד קורינאלדי אף מתייחס לקושי בכל הנוגע לפרשנות סוגית הוראה אחרת ומבהיר כי

31

נושא הצוואה המגבילה חופש לצוות "מעורר סיכונים וקשיים רבים" (עמ' 240).

32

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ א'ח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 56. המלומדים שוחט, פינברג ופלומין בספרם "דיני ירושה ועזבון" קבעו בסוגיה זו כי:

2

3 "בהסדר של יורש אחר יורש, יורש פלוני את המוריש אך המוריש רשאי לקבוע כי
4 לאחר מותו של פלוני יעבור הרכוש אלמוני. בתקופת הביניים רשאי פלוני לעשות
5 ברכוש כבתוך שלו. עם זאת אין בכוחו של פלוני לשנות מהוראתו של המוריש על
6 דרך עשיית צוואה ולקבוע כי במותו יעבור הרכוש לפלמוני ולא אלמוני כפי שהורה
7 המוריש...בהסדר של יורש במקום יורש קובע המצווה כי פלוני יורש אותו ואם
8 פלוני לא יזכה לרשת אותו יבוא אלמוני במקומו כיוורש...הוראות יורש אחר יורש
9 או יורש במקום יורש מעלות שאלה מיוחדת כל אימת שהן מופיעות בצוואה
10 משותפת והדדית. להבדיל מצוואה רגילה שבה אין אינטרס הסתמכות הראוי
11 להגנה, בצוואה משותפת והדדית קיים אינטרס הסתמכות שלכאורה מן הראוי
12 להגן עליו." (עמ' 145-146).

13

14 57. במקרה דנן, המנוח קבע בצוואתו כי אשתו תירש את עזבונו, בשלמותו, ככל שתהא בחיים
15 במועד פטירתו (כפי שאכן קרה).

16 רק ככל שלא תהא בחיים במועד הפטירה, ניתנו הוראות בנוגע לירושת ילדיו את חלקו
17 בעזבונו.

18

19 58. מנגנון של יורש אחר יורש קובע כי יורש אחד יקבל הכל, והבא אחריו יקבל את שנותר לאחר
20 לכתו. בפירוש זה אינו המקרה כאן.

21 בצוואה כתוב במפורש כי המנוחה תקבל הכל ותעשה ברכוש כברצונה.
22 **רק אם היא לא תהא בחיים במועד פטירת המנוח - יעבור הכל לילדים.** לא מה שנותר- אלא
23 הכל.

24 בצוואה אף נאמר במפורש כי "במידה ואשתי תמות חלילה לפניי ואני אשאר אחרון מבין
25 שנינו...." ואז ורק אז, נתנו הוראות לגבי חלוקה לילדים.
26 דהיינו, מנגנון של "יורש במקום יורש".

27

28 59. משכך, טענת התובע כאילו מדובר בהסדר של "יורש אחר יורש", נדחית.

29

30 60. עו"ד נחקר ואישר כי למרות האמור בתצהירו, אכן לא מדובר במנגנון של יורש אחר
31 יורש:

32

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 "ש. מפנה לסעיף 5 לתצהיר שלך. תאשר לי שהאמור בסעיף 5 לתצהירך, אין לו זכר בצוואה
2 של המנוח או של המנוחה. זה לא כתוב, לא מופיע ולא נזכר - לא בנספח ולא במילה.
3 ת. לא כתוב בצוואה.

4 ש. מדוע פעמיים, למרות שלקרא היטב אני בטוח שאתה יודע, מדוע אמרת לו פעמיים
5 וגם כנראה לאשתו, יש פה צוואת יורש אחר יורש, למרות שאתה מעיד עכשיו
6 בשבועה, ואין פה יורש אחר יורש. מדוע אנחנו פה הרק בגללך?
7 ת. לא התייחסתי למילה יורש אחר יורש. אני קורא לזה צוואה הדדית, אלה זה מילים שלא
8 נאמרו מפי. "

9
10 גם התובע העיד בעניין כדלקמן:

11
12 ש. תסתכל אם בצוואה של אביך הייתה הוראה שמונעת ממנה לעשות צוואה חדשה?
13 ת. לא רואה סעיף כזה.

14 ש. מפנה לנספח 4, הצוואה הראשונה של אמך.
15 ת. הצוואה המקורית.

16 ש. תאשר לי שגם בצוואה הזו אין הוראה שמגבילה אותה לערוך צוואה אחרת?
17 ת. מאשר. "

18
19 61. במסגרת בעם 10807/03 זמיר נ' גמליאל (פורסם בנבו, 4/2/2007) (להלן: "פס"ד זמיר") דעת
20 הרוב הייתה כי מדובר בסוגיה של יורש אחר יורש (וראה התייחסותו של המלומד קורנאלדי
21 שהובאה לעיל בסוגיה זו).

22 שם, קבעו צדדים כי מי מבני הזוג שילך לעולמו קודם ירש את האחר, וככל שזה ילך לעולמו
23 קודם - ירשו הילדים. האם המנוחה הלכה לעולמה טרם בעלה, שלאחר מכן הוריש חלק
24 מהרכוש לבת זוגו החדשה. ביהמ"ש הבהיר בדעת רוב כי דובר במנגנון של יורש במקום יורש,
25 ולא אחר יורש.

26
27 62. במסגרת ת"ע 8759-02-10 פלונית ואח' נ' פלוני ואח' נדרש מותב זה לסוגיה דומה של
28 מחלקות ביחס לקיום הוראות יורש במקום יורש לעומת יורש אחר יורש, בהקשר של צוואה
29 הדדית. במסגרתו נאמר כי:

30
31 "כב' השופט ברק בע"א 4402/98 מלמד נ' אשכנזי (נג) 703 (5) אף שגם שם בסופו
32 של יום ולמרות אמירותיו לא מצא לנכון לבטל את הצוואה (מדבר על עקרון
33 ההסתמכות בצוואות הדדיות ומבחין גם לענין ההסתמכות בין הסדרים בצוואות

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 3211-03-17, נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 של יורש אחר יורש ובין הסדרים, כמו כאן, של יורש במקום יורש. לעמדתו ההסדר
2 של יורש אחר יורש שונה מהותית מהסדר של יורש במקום יורש :
3
4 "הנה-כי-כן, ההסדר של" יורש אחר יורש "שונה מהותית מההסדר של
5 "יורש במקום יורש". "בהסדר של" יורש אחר יורש "פלוני יורש את
6 המוריש. לכאורה, גורל הרכוש נתון עתה בידי של פלוני הרשאי לעשות
7 בו כרצונו. ההסדר של חוק הירושה מאפשר למוריש לשלוט על רכוש זה .
8 המוריש רשאי לקבוע כי לאחר מותו של פלוני יעבור הרכוש לאלמוני .
9 ב"תקופת הביניים "רשאי פלוני לעשות ברכוש כבתוך שלו. הרכוש הוא
10 שלו. עם זאת, אין בכוחו לשנות מהוראתו של המוריש. אין הוא יכול לקבוע
11 כי במותו הרכוש יעבור לפלוני .....לפניו הסדר של יורש במקום יורש
12 ולא של יורש לאחר יורש . .....במצב דברים זה לא נעשה כל ניסיון של
13 המוריש לשלוט על רכושו לאחר מותו. עם מותו של המוריש עובר רכושו
14 ליורש הראשון.
15 בענייננו ועל פי לשון הצוואות המוקדמות מדובר על יורש במקום יורש
16 ומשכך קבע כל אחד מהמנוחים כי מי שירש אותו הוא בן הזוג הנותר
17 בחיים, אולם הם צפו כי יתכן ובן הזוג לא יהיה בחיים בעת הפטירה ולכן
18 הורה כל אחד מהם כי במקרה כזה יבואו האחיינים של המנוחה במקום
19 כל אחד מהם. אין בצוואה כל התייחסות בצוואות המוקדמות ליורש
20 שיבוא אחר המנוח, במקרה בו המנוח הוא היורש. אף אין בצוואות כל
21 הגבלה על היורש הנותר בחיים לגבי הרכוש שיירש מבן זוגו. אם כן, רשאי
22 היה המנוח לצוות בצוואתו המאוחרת, כפי שחפץ...כך נקבע גם בע"א
23 598/75רזניק מ'רזניק פד"י ל 749 [1]ובהלכת זמיר גם שם מנתח בית
24 המשפט העליון את ההבדל הגדול אשר בהוראות של צוואות שבהן
25 ההסדר הוא של יורש במקום יורש לעומת אלה שבהן ההסדר הוא של
26 יורש במקום יורש אומר בית המשפט שם: "יורש א' יכול להעביר את
27 הרכוש הלאה בחייו, ולהוריש אותו - בין בצוואה, בין על פי דין - למי
28 שיחפוץ) לפירוט בענין ההסדרים השונים. "
29

ש"ו 74
לחק
7152

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

63. כמו בעניין הנדון כאן, פס"ד זמיר אף התייחס לסוגיית ההסתמכות של צוואות הודיות כאשר נקבע שאין בעצם ההודיות של כתיבת צוואות ללמוד על רצון משותף של בני הזוג להגביל את כוחו של זה שנותר בחיים "איש איש על פי דרכו":

"המבקשים טוענים כי "אילולא ההתחייבות של זמיר יעקב להעביר אלינו את רכושו לאחר מותו, לא היתה מעבירה [אשתו הראשונה] אליו את רכושה". יתכן שכך הוא הדבר. יתכן, כי אילו היתה נשאלת אם המבקשים, לא היתה מורישה את רכושה לבעלה, אילו היתה יודעת כי הוא ישנה את צוואתו לאחר מותה. יתכן כי היתה עונה כי ברצונה להגביל את כוחו של בעלה לשנות מצוואתו. אך ייתכן גם שלא. ... בעוד שכן זוג פלוני יבקש להגביל את כוחו של זה שנותר בחיים, בן זוג אלמוני לא יבקש לעשות כן. איש איש על פי דרכו. לדעתי, מעצם ההודיות בכתיבת הצוואות, אין ללמוד על רצון משותף של בני הזוג להגביל זה את כוחו של זה לשנות את הצוואה לאחר מות של מי מהם, והכל, כמובן, באין אינדיקציה פרשנית אחרת.... ועוד: אכן פינה בנייתו של השופט ברק בפרשת מלמד ובספרו הוא כי היורש שנותר בחיים פעל שלא בתום לב. יתכן וניתן - ולא אקבע מסמרות בכך - לקבוע כך בסיטואציה השלישית שתוארה, בה למרות הוראה בצוואה המשותפת האוסרת על שינוי הצוואה, ערך היורש שנותר בחיים צוואה המשנה מן הצוואה המשותפת. במקרה שלפנינו אין לדעתי שום נתון ממנו ניתן ללמוד שהמנוח פעל כלפי ילדיו מהנישואים הראשונים שלא בתום לב."

גם כב' הנשיא ברק (כתוארו דאז) קבע בבע"מ 4283/03 לרנר נ' פייר (פורסם בנבו, 21/6/05)

"שתי הצוואות שותקות באשר לחלוקת הרכוש לאחר מותם של שני בני הזוג, אם לא ימותו באותו זמן. בנסיבות אלה, לא מצאתי יסוד לקביעת ממצא באשר לאומד דעת המצווה. ניתן לשער שבני הזוג צפו את האפשרות כי ביום מן הימים, ילכו שניהם לבית עולמם, וכי ייתכן שמותם לא יתרחש באותו זמן. שתיקתם לגבי גורל העזבון בסיטואציה זו עשויה ללמד על כך שביקשו להתיר את חלוקת הרכוש לשיקול דעתו של בן הזוג שיאריך ימים. אין לשלול את האפשרות כי ביקשו להתיר חירות מלאה לבן הזוג שיאריך ימים לאחר בן הזוג האחר, ולשמר בידינו את הכוח לצוות את רכושו, לאחר מות בן זוגו, כראות עיניו.

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 גם במקרה דנן, ובהתאם ללשון הצוואות, גם אם מדובר בצוואות הדדיות, עולה שהמנוחים
 2 לא רצו להגביל זה את שיקול דעתו של זה שיאריך ימים.
 3
 4 64. גם לא ניתן לומר כי רצונו של המנוח לא בא לידי מימוש, שכן בנו, התובע, לא קופח. התובע
 5 קיבל היקף נכסים לא מבוטל, במסגרת צוואת המנוחה (1/3 מאותו בניין שקבלר ; מחצית
 6 מכל הכספים והזכויות וכן דירה נ ( ).
 7 כל שציוותה המנוחה לי הוא 1/3 מזכויות בבניין (התובע והנתבעת 1 קיבלו כל אחד 1/3)..
 8 הוכח כי . טפלה במסירות במנוחה, אשת התובע אישרה זאת (ראה עמ' 9 שורות 13-18).
 9 בתמורה, המנוחה רצתה להעניק לה חלק בעיזבון. התובע אישר זאת בעדותו.

10
 11 כאמור, הוכח גם כי בחייו, המנוח אפשר ל ולבתו, הנתבעת 1 לסייע לו, לא לתובע. התובע
 12 כעס על כך (ראה עדות אשת התובע עמ' 10 שורות 1-12). אשת התובע אף נמנעה תקופה
 13 ארוכה מלהגיע לבית המנוח. גם לכך יש משקל:

14
 15
 16 "ש. כמה שנים לא נכנסת אליהם הביתה?
 17 ת. אני עצמי מנעתי, עד שהסבא נפטר.
 18 ש. כמה שנים?
 19 ת. לא זוכרת. מאז שעבר לגדרה, זה היה בערך שנתיים. לא יכולתי לחשוב על הנוכחות שלו,
 20 איך שהוא הכאיב לבעל שלי. לא אמרתי לבעל שלי שלא יסע. אבא לא מתנהג ככה לבן שלו.
 21 נתתי לו את הכבוד המגיע לו, אמרתי לו שאני לא יכולה להיות שותפה."

לסיכום

22
 23
 24
 25 65. מכלל המקובץ – תביעתו של התובע נדחתה.
 26
 27 66. ביחס לסוגיית הוצאות, הרי שהנתבעות הגישו חשבוניות מהם עולה כי שולם בגין ההליך
 28 שכ"ט של 105,000 ₪ + מע"מ.
 29
 30 67. במסגרת תלה"מ 45230-02-18 נדרש מותב זה לסוגיית הוצאות בתביעה שנסגרה, לבקשת
 31 התובע, כחודש לאחר הגשתה, לאחר שכבר הוגש כתב הגנה שולם שכ"ט, וצורפו חשבוניות.
 32 וכך נאמר שם:
 33

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

- 1 "כאשר צד מגיש תביעה, לוקח הוא בחשבון אפשרות כי זו תידחה וכי יחויב בהוצאות.
 2 כפי שקבע בית המשפט בע"א 3088/06 ניר נגד רבינוביץ [24/01/2008] פורסם במאגרי
 3 המידע " בעל דין המגיש הליך כלפי יריבו צריך וחייב להניח שאותו יריב יזדקק לשירותים
 4 משפטיים וישא בהוצאות כדי לעמוד על זכויותיו". וכפי שנקבע בבג"צ 891/05 תנובה נגד
 5 הרשות המוסמכת, מיום 30/06/2005: "כעניין שבעקרון, וכנקודת מוצא, יש לפסוק לבעל
 6 הדין שזכה בדינו הוצאות ריאליות, כלומר ההוצאות שהוציא בפועל או שהתחייב להוציא.
 7 יחד עם זאת, זוהי נקודת מוצא בלבד. אין היא נקודת סיום, שכן על היושב בדין לבחון את
 8 שיעור ההוצאות הנטען ולבדוק אם המדובר בהוצאות סבירות, מידתיות והכרחיות לניהול
 9 ההליך בהתחשב בכלל נסיבות העניין... פסיקת ההוצאות ושכר הטרחה מבוססת היא אפוא
 10 על הפעלת שיקול דעת אובייקטיבי בכל מקרה על פי נסיבותיו... הכלל הראוי הוא כי הוצאות
 11 המשפט שיפסקו יהיו אלו שהוצאו בפועל ובלבד שהן סבירות, הכרחיות ומידתיות בהתאם
 12 לנסיבות המקרה..."
- 13
 14
 15 68. בע"ע (ארצי) 34088-08-14 ירונה מרנין נ' דב כהן (פורסם בנבו, ניתן ביום 19/1/17) נקבע
 16 כי:
- 17
 18 "אשר לשיקולים המנחים שאותם התווה בית המשפט העליון בנושא ההוצאות נקבע כי יש
 19 ליתן את הדעת לאופייה של התובענה, למידת מורכבותה, לסעד שנפסק, וליחס שבינו לבין
 20 הסעד שהתבקש ולהיקף העבודה שהושקע על ידי בעל הדין שזכה בהליך ושכר הטרחה
 21 ששולם או שבעל הדין התחייב לשלם לבא כוחו, לזהות הצדדים ולנסיבותיהם האישיות,
 22 לאופן ההתנהלות של בעלי הדין, למהות התביעה, למידת העניין הציבורי שהיא מעוררת
 23 ולמידת החלטיות והחד משמעיות של ההכרעה השיפוטית (ר' ע"א 2579/11 בנק הפועלים
 24 בע"מ נ' סולכור חברה לשיווק וקניות בע"מ ואח' [פורסם בנבו] (29.6.14)). אשר לאופן
 25 התנהלותם של בעלי הדין, כשיקול לקביעת גובה ההוצאות, נקבע כי יש ליתן משקל נכבד
 26 להתנהלות בלתי יעילה שגרמה לסרבול ההליך שלא לצורך ולניצול ההליך השיפוטי למטרה
 27 זרה. בנסיבות אלה, עלול בעל הדין להיות מחויב בהוצאות משפט ובשכר טרחת עו"ד
 28 בשיעור גבוה מן המקובל אם הפסיד בהליך ואילו בעל הדין שזכה בו - ואשר נמצא כי הוא
 29 התנהל באופן זה - יכול ולא יפסקו לזכותו הוצאות כלל או שיפסקו לזכותו הוצאות בסכום
 30 נמוך מן המקובל".
- 31
 32 69. במקרה דנן, בחרו הנתבעת לשכור מייצגים מקצועיים, בעלות לא מבוטלת כפי שהוכח. מן
 33 הסתם כך עשה גם התובע. לתובע נתנה הזדמנות לחזור בו מתביעתו לאחר קד"מ הראשון

בית משפט לענייני משפחה בראשון לציון

ת"ע 63211-03-17 'נ' ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

1 בתיק. בטרם סכמו ב"כ הצדדים בע"פ, הצהיר ב"כ הנתבעות כי לא ידרוש תשלום נוסף ככל
2 שהתיק יגיע לסיכומים. בכל זאת – למרות האמור, בחר התובע לעמוד על בירור תביעתו.
3
4 70. הוכח באמצעות חשבוניות כי שולם שכ"ט בסכום של 105,000 ₪ בצירוף מע"מ, כאשר
5 התשלום האחרון היה בסמוך לדיון. בנסיבות העניין, מצאתי לנכון לחייב התובע במרבית
6 הסכום ששולם, כך שיישא בהוצאות בסכום של 75,000 ₪ כולל מע"מ. הסכום ישולם תוך 60
7 יום. לאחר 60 יום יישא ריבית והצמדה כחוק.
8
9
10

11 התיק ייסגר.

12
13 ניתן היום, כ"א סיוון תשע"ח, 04 יוני 2018, בהעדר הצדדים.
14

15 חני שירה, שופטת
16
17
18